

Камате српске, изазови светски

По ММФ-у свет се може суочити и са растом и са стагнацијом цене новца зависно од темпа опоравка економије

Међународни монетарни фонд (ММФ) који је у Србији омражен коначно има добру вест за наше грађане. У његовом априлском Извештају о глобалној финансијској стабилности нашло се и предвиђање да ће доба ниских камата потрајати, како су пренели аналитичари билтена МАТ („Макроекономске анализе и трендови“). Ово не би било ништа чудно да пројекција не долази у тренутку када финансијска тржишта, након дугог периода ниских камата, очекују да ће оне поново расти. Амерички ФЕД је већ у два наврата повећао базну камату 0,25 одсто, а очекивања су да ће за исти проценат повећати камате и у наредном кварталу. Њиховим стопама, међутим, још не иде Европска централна банка чије су главне камате и даље око нуле. Програм квантитативних олакшица, односно упумпавања свежег новца у економију, и даље траје, а колико ће тога још бити зависи од тога да ли ће инфлација најзад почети да расте и приближити се циљу од два одсто. Због пада камата на позајмице повратно ниже су и оне на депозите тако да су штетише у ситуацији неретко и да плате да им банке чувају новац.

Маринос Ватхис, председник Извршног одбора Војвођанске банке, каже да је његов утисак да је ММФ у Извештају о глобалној финансијској стабилности дао два различита сценарија од којих је један раст каматних стопа. ММФ је чак навео да негативне каматне стопе као средство монетарне политике достижу границе своје ефикасности.

– Дефинитивно имамо ниске каматне стопе у Србији и по мом мишљењу те ниске каматне стопе, сличне онима у много развијенијим земљама, не одражавају фундаменте српске економије. Оне одражавају изразиту конку-

Фото Пиксабеј

ренцију у банкарском сектору, који се одликује вишком ликвидности и недостатком квалитетних кредита. Дакле, ових 30 банака јуре мали броја клијената. Банке нуде необезбеђене готовинске кредите за шест одсто, а пре две године каматне стопе су износиле 16 одсто. Да ли је економија толико напредовала за две године? Банке морају да зараде и неко ће морати да плати недостатак профитабилности. Ово ће бити мала и средња предузећа којима је новац потребан и који немају избора него да плате. Ако не каматама, банке ће наћи друге начине да остваре профит. Многи би могли да прибегавају накнадама и провизијама како би надокнадили изгубљену зараду – каже Ватхис.

Ако се упореде каматне стопе на кредите у динарима, он потврђује да онда имамо веће камате.

– У оквиру те стопе морамо укалкулисати домаћу референтну каматну

стопу од четири одсто, динарски валутни ризик и инфлацију. Међутим, ако их упоредимо са стопама на кредите у еврима онда смо на истом нивоу. На пример у Немачкој каматна стопа на потрошачки кредит је око пет одсто, док у Холандији износи седам одсто, каже овај банкар.

Зоран Грубишић, са Београдске банкарске академије, не верује да ће камате на дужи рок остати ниске, већ очекује њихов благи раст.

– Период ниских камата у свету је дуго трајао. Када ће камате почети значајније да расту зависи од инфлационих очекивања. Уколико инфлација почне да расте централне банке најзначајнијих економија на то ће одреаговати растом базних камата. Међутим, ту постоји опасност од прегревања економије преко реалне границе. Превелики оптимизам, односно прегрејана економија, води у рецесију а све рецесије су по-

челе управо на тај начин – објашњава Грубишић.

Ми имамо сопствену валуту, додаје, али се и даље у великом проценту задужујемо у еврима или доларима и као привреда и као грађани, а нисмо у позицији да утичемо на каматну политику светских финансијских центара.

У НБС кажу да очекивања међународних финансијских институција и инвеститора у погледу кретања каматних стопа могу да се разликују, имајући у виду разлике у сагледавањима, као и чињеницу да кретања у међународном окружењу дужи период карактерише неизвесност у погледу темпа глобалног економског опоравка и последично у погледу брзине нормализације монетарних политика водених централних банака у свету. ФЕД је започео с нормализацијом монетарне политике, опредељењем да референтну каматну стопу опрезно повећава, што уз још увек експанзивну монетарну политику ЕЦБ-а, одржава каматне стопе на међународном финансијском тржишту на ниском нивоу. Изнета оцена ММФ-а је да би период ниских каматних стопа могао да потраје и због деловања структурних фактора у развијеним земљама, а пре свега спорог економског опоравка и старења популације.

– На домаћем тржишту новца и кредита, камате су у паду у последње готово четири године и последњих месеци су се стабилизовале на најнижем нивоу. Томе су допринели пре свега знатно ублажавање монетарне политике НБС, ефекти фискалне консолидације, пад премије ризика земље остварен захваљујући поправљању макроекономских фундамената и смањењу спољне и унутрашње неравнотеже, као и ниске каматне стопе на међународном тржишту новца. Знатно повољнији услови финансирања допринели су расту кредитне активности и инвестиција, што је утицало и на убрзање економског раста – сматрају у НБС.

Јована Рабреновић